

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.32 (3440) ●

● ЧАЦВЕР, 27 ЖНІЎНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Бабуля Лена і Залессе
Беларусы з Даўгаўпілса былі жаданымі гасцямі на святкаванні 325-годдзя вёскі Залессе Смагонскага раёна
Стар. 2

Праз Афрыку — у свет душы
Кніга казак украінскага пісьменніка Міхайлы Слабашпіцкага выйшла па-беларуску
Стар. 2

Моцная сіла роду
Аляксея Церахаў нарадзіўся і ўвесь час жыве ў Расіі, аднак адчувае крэўную повязь з зямлёю продкаў-беларусаў
Стар. 4

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Вяселле над Волгай

Сваё віншаванне маладажонам Юліі ды Георгію, якія пабраліся шлюбам у Самары, даслаў Пасол Беларусі ў Расіі Ігар Петрышэнка

Мікалай Бойка

Самарскія беларусы нядаўна згулялі нацыянальнае беларускае вяселле. Прычым не на сцэне, як часам бывае ў беларускіх суполках за межжа, а ў рэальным жыцці. Многія змаглі дакрануцца да нашай самабытнай культуры. Такое, прызнацца, не часта пабачыш цяпер і на беларускай зямлі (бо верх часцей бяруць масава-гламурныя пастаноўкі ад розных агенцтваў), а тут — вяселле ў народным стылі за мяжою, у самым сэрцы Расіі, на волжскіх берагах...

Ідэя зладзіць вяселле з нацыянальным каларытам крышталізавалася і набыла рэальныя абрысы ў нашых супляменнікаў, калі вырашылі стварыць сям'ю кіраўніца моладзевага аддзялення Самарскай абласной грамадскай арганізацыі (САГА) беларусаў “Руска-Беларускае братэрства 2000” Юлія Цяплянская ды яе намеснік Георгій Курмакоў.

Юлія і Георгій рэгістравалі свой шлюб у святочных нацыянальных беларускіх касцюмах

Між тым Ірына Глухая, прэзідэнт суполкі, прызнаецца: задумка з такім вяселлем была і раней, чакалі толькі добрую нагоду. А Юлія з Георгіем з радасцю згадзіліся прыўнесці ў сваю вясельную ўрачыстасць беларускія звычай ды абрады. Ініцыятыву Ірыны Міхайлаўны падтрымалі таксама бацькі маладых з абодвух бакоў. Да

справы падключыліся супрацоўнікі Дома дружбы народаў Самарскай вобласці, яго дырэктар Ігар Бураў. Апошні, дарэчы, і сваю жонку Юлію Уладзіміраўну (яна — загадчыца ЗАГСа Самарскага раёна гарадской акругі Самара) запрасіў у дапамогу: яна ўзяла на сябе клопаты правядзення вясельнага абраду пры рэгістрацыі шлюбу.

Беларускае вяселле ў Самары праходзіла на пачатку жніўня. Нявеста і жаніх, Юлія і Георгій, апранутыя былі ў нацыянальныя беларускія касцюмы. Вельмі прыгожа, элегантна глядзеліся. Пра тое, не хаваючы захаплення, казалі і шматлікія госці беларускага вяселля, і людзі староння.

→ **Стар. 4**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

“Матырынская спадчына” з Вушаччыны

Летась у траўні я сустрэкаўся з таленавітымі землякамі — то былі студэнты Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — на фестывалі “Славянскі кірмаш”, які праходзіў на беразе Фінскага заліва ў Санкт-Пецярбурзе. Тады і пісаў у “Голас Радзімы”, што мінчане прывезлі ў Піцер каштоўныя ўзоры народнай пёўчай культуры. На працягу ўсяго свята яны паказвалі і развучвалі з глядачамі традыцыйныя народныя гульні, танцы, паказвалі абрады і ладзілі канцэртныя выступленні. І якім жа шчасцем для мяне было пачуць і тыя матывы, што гучаць і на маёй малай радзіме — на Вушаччыне.

“Нешта незнаёмае, але вельмі душэўнае...”

Як жа трапілі песні майго маленькага ў рэпертуар гурта сталічных студэнтаў? Пад час гутаркі з загадчыкам кафедры этналогіі і фальклору Універсітэта культуры і мастацтваў Вячаславам Калацэем высветлілася: студэнты і педагогі з Мінска неаднойчы

бывалі ў вёсцы Матырына Ушацкага раёна, дзе і вывучалі тамтэйшы фальклор. Туды і я, на шчасце, дарогу з Піцера, куды закінуў мяне лёс, не забываюся. І вось у чарговы прыезд на Бацькаўшчыну я зноў пачуў, як дзівосна спяваюць мае зямлячкі, артыстыкі фальклорнага гурта “Матырынская спадчына”. Гурт,

дарэчы, мае ганаровае званне народнага. Мне ўдалося і пагутарыць з стваральніцай гэтага адметнага калектыву Галінай Рудзёнак. І першым было пытанне: калі ды як утварыўся ў глыбінцы на Віцебшчыне такі гурт?

— У 1986 годзе я выйшла замуж, пераехала жыць у сям'ю мужа, у вёску Ма-

тырына, — расказала Галіна Сяргееўна. — У тым жа годзе стала працаваць мастацкім кіраўніком у мясцовым Доме культуры. І хацелася мне прыўнесці ў справу нешта сваё, адметнае, бо рабіць штосьці па чужых шаблонах у культуры — не заўсёды лепшы шлях. Вось і прыглядвалася да людзей, прыкідвала: з

Шмат на Вушаччыне жніўных песень

чаго б пачаць? І аднойчы пачула, як спявае бабуля мужа, Ірына Дзмітрыеўна Рудзёнак. То было нешта незнаёмае, але вельмі душэўнае. Прычым спявала жанчына нягучна, не на паказ — для сябе. Вось гэтая народная песня і падштурхнула мяне на стварэнне фальклорнага гурта пры вясковым Доме куль-

туры. Тады мне здавалася, што мы, маладзейшыя, многае ўжо не ведаем, страцілі з духоўнай спадчыны мінулых пакаленняў, а бадай ці не кожная з народных песень — гэта ж спраўдана культурная каштоўнасць. І хацелася захаваць хаця б тое, што яшчэ жывое ў памяці нашых матуль і бабуль. → **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Будзем з хлебам!

Іван Іванаў

У Беларусі паспяхова завяршаецца масавая ўборка зерневых культур

Напрыканцы лета і гараджа не цікавіцца: як там справы на збожжавай ніве? Ці ўмалоцістая збажына? Весткі, атрыманыя перад падпісаннем газеты ў друк з Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання, даюць падставы з аптымізмам глядзець у будучыню. Па стане на 24 жніўня намалочана больш як восем з паловай мільёнаў тон збожжа. Выдалася спрыяльнае сухое надвор'е, і таму ўборка прайшла ў сціслыя тэрміны, збожжавыя і зернебабовыя культуры ўбраны ўжо з 99 працэнтаў плошчэй.

Цяпер можна казаць і пра вагу сёлетняга караваю па абласцях. Наперадзе — хлебаробы Міншчыны: яны засыпалі ў засеку каля 2 160 тысяч тон збожжа. Амаль 1 700 тысяч тон узяла Гродзеншчына, каля 1 410 тысяч — Брэстчына. У Віцебшчыны амаль 1 300 тысяч, Магілёўшчыны — каля 1 050 тысяч. Аграры Гомельшчыны сабралі каля 970 тысяч тон збожжа. Радуе, што сярэдня ўраджайнасць па краіне крыху падрасла ў параўнанні з годам мінулым: сёлета — 39,5 цэнтнера з гектара, летась была — 39,2. Між тым у асобных гаспадарках (як, напрыклад, у сельскагаспадарчым вытворчым кааператыве “Жарабковічы” Ляхавіцкага раёна Брэстчыны, дзе больш за 30 гадоў старшынёй Віталь Бусько) сярэдняя ўраджайнасць зерневых перавысіла 80 цэнтнераў з гектара.

РАЗАМ

Бабуля Лена і Залессе

Беларусы з Даўгаўпілса былі жаданымі гасцямі на святкаванні 325-годдзя вёскі Залессе Смаргонскага раёна

Залессе — тое самае знакамітае месца на Гродзеншчыне, што звязана з жыццём і лёсам Міхала Клеафаса Агінскага, таксама сёлетняга юбіляра. На святкаванні юбілею вёскі 1 жніўня пашчасціла быць і беларусам з Даўгаўпілса. Паездку на Бацькаўшчыну ладзіў Цэнтр беларускай культуры, прыехалі вакальны гурт “Купалінка”, паэт Станіслаў Валодзька і метадыст Цэнтра беларускай культуры Жанна Бяляўская.

Шлях у гэтае казачна прыгожае месца для нас няблізкі, таму выехалі напярэдадні зранку, а ўвечары без спеху дабраліся да Смаргоні, дзе і заначавалі. Падарожжа апынулася дзіўна прыемным: добрае надвор’е, вясёлы настрой, цудоўныя пейзажы за акном: бярозавыя гаі, цёмныя лясы, пашы, залоціцца-дапявае збожжа на нівах. І вёскі, вёскі, вёскі — з незвычайнымі назвамі, прачытваецца якія было асаблівым захваленнем і забавай. Мясцічкі запомніліся велічымі касцёламі, прыбранымі цэрквамі і цэнтральнымі плошчамі з абавязковымі помнікамі ў сярэдзіне.

Першы вялікі прыпынак, калі не лічыць пераезд латвійска-беларускай мяжы, мы зрабілі, абмінуўшы Казяны: у вёсцы Васіліна жыве родная цётка Іны Валюшкі, удзельніцы гурта “Купалінка”. Нас сустрэла 85-гадовая, але такая маладая душою бабуля Лена, як мы яе адразу сталі называць. Вельмі добрая, цёплая, светлая. Як сказаў потым Вячаслаў Пятроў, мастацкі кіраўнік “Купалінкі”, гэта было поўнае акуланне ў беларускасць. Ну проста шчыміла сэрца ад мягкай беларускай мовы бабулі Лены, ад выгляду яе хаты: з мілым ганачкам, квігнуечым гародчыкам, са сцэжкам да ракі і саду і ад разгалістай ліпы каля хаты, у ценю якой мы і накрылі свой вандроўны стол.

Расчудлены, з невымоўнай пяшчотай у душах рушылі далей ды ўжо непрыкметна пад’ехалі да Смаргоні. Горад прыгожы, сучаснага выгляду. І гісторыя ў яго багатая. Вельмі

Беларусы Даўгаўпілса ў Смаргоні з кіраўніком таварыства “Радзіма” Максімам Дубянком

пацярпеў ён у Першую сусветную вайну: там праходзіў фронт, і горад страціў пад час страшных бітваў амаль усіх жыхароў. Хадзіла раней такая прымаўка: “Хто ў Смаргоні не быў, той вайны а ня бачыў”. Смаргонцы шануюць памяць продкаў, пра што нам з гонарам распавяла ўсмешлівая і сімпатычная Ала, наш куратар на час фестываля ў Залессе.

А сам фест-кірмаш “Залессе збірае сяброў” быў прымеркаваны да 325-годдзя вёскі ды праходзіў на вялікім зялёным лузе побач з адноўленым Домам-сядзібай Міхала Клеафаса Агінскага. Вакол самога луга паўсталі шматлікія гандлёвыя палаткі з таварамі і вырабамі майстроў народных промыслаў.

На свята прыехала шмат людзей, былі прадстаўнікі раённай і мясцовай улады, госці з Польшчы (дарэчы, з аднайменнай вёскі Залессе: гміны Залескай), і яшчэ з аднаго Залесся (Плыбоцкага раёна Віцебшчыны)

— са сваімі артыстамі і канцэртнай праграмай. Помняцца нам яшчэ вясёлыя суседзі з Ашмянскага раёна (з ансамблем народнай песні “Жытніца”), гучнаспеўныя госці з Літвы. Былі і два гурты з Латвіі — з Даўгаўпілса і Дагды, а таксама прадстаўнікі прэсы, Беларускага радыё і тэлебачання.

Наш блок выступлення на канцэрце пачала Жанна Бяляўская, звярнуўшыся з цёплымі вітальнымі словамі да землякоў-беларусаў. “Купалінка” выконвала беларускія песні “Мы к вам прыехалі здалёк”, “Цячэ вада”, “Цешча”, “Гай зеляненькі”, латышскую “Valodzite” ды латгальскую народную песню “Auga, auga gužena” ў перакладзе на беларускую мову Станіслава Валодзькі. Сам паэт, член Саюза пісьмнікаў Беларусі, прачытаў свае вершы “У Залессі”, прысвечаныя памяці Міхала Клеафаса Агінскага, і праніклівы “Бацькоўскі

кут”. Завяршылі мы выступленне песняй “Развіталыя” (музыка Таццяны Піменавай, словы Станіслава Валодзькі). Жанна Бяляўская дзякавала гаспадарам за цёплы прыём, паднесла нашы падарункі, а мы атрымалі дыплом і падзяку за ўдзел у фестывале.

Сяброўскі абмен канцэртнымі паездкамі, падаецца нам, будзе мець працяг. У прыватнасці, наш куратар Ала запэўніла: у кастрычніку нашы сябры са Смаргоншчыны прыедуць да нас у госці, на традыцыйны ўжо ў Даўгаўпілсе беларускі канцэрт-кірмаш. А мы, перапоўненыя эмоцыямі ды ўражаннямі ад убачанага, пачутага і перажытага, будзем спадзявацца на сустрэчы і з Залессем, і (абавязкова!) з незабыўнай бабуляй Ленай у вёсцы Васіліна будучым летам.

Тэрэза Паўлава, член Беларускага культурна-асветніцкага таварыства “Уздым”

ЗДAROЎЕ

Лечыць святло

Рыгор Арэшка

У Беларусі ўсё шырэй прымяняюцца метады святлотэрапіі, якія некаторыя спецыялісты лічаць прарывам у галіне медыцыны

Каштоўнасць здароўя разумеюць тыя, хто яго страчвае. А даследчыкі прадаўжаюць пошукі новых сродкаў і метадаў, якія дапамагаюць арганізму аднавіць страчаную раўнавагу, выйсці са стану хваробы. У прыватнасці, у шэрагу клінік прымяняюцца для розных мэтаў сучасныя лазерныя тэхналогіі. А ці чулі вы пра лячэнне святлом, ці святлотэрапію? Аказваецца, святло сонца пры лячэнні шэрагу хвороб прымянялі ўрачы яшчэ ў старажытным Егіпце: метады называўся геліятэрапія. Было заўважана: святло ўзаемадзеінічае з тканкамі арганізма. І толькі напрыканцы XIX стагоддзя вучоныя вынайшлі прыборы, што выпраменьваюць “сінтэтычнае сонечнае святло”. А ўжо ў наш час святлотэрапія становіцца адным з самых эфектыўных натуральных метадаў лячэння і прафілактыкі. Таму сведчаннем і рашэннем ААН: яна аб’явіла 2015 год Міжнародным годам святла і светлавых тэхналогій.

Пра тое, як светлавая тэхналогія прымяняецца ў Беларусі, гаварылі спецыялісты ў Мінску на Пятай міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай гэтым праблемам. Спецыяльныя прыборы для таго маюць больш за 2000 медыцынскіх і лячэбна-прафілактычных устаноў па ўсёй краіне. Быў прадстаўлены таксама доведкі клінік з Расіі, Швейцарыі, Манакі. Спецыялісты даказалі: святло здольнае нармалізаваць абменныя працэсы, умацоўваць імунную сістэму, стымуляваць аднаўленчыя працэсы ў арганізме, валодае супрацьзапаленчым і абязбольвальным дзеяннем. Беларускія ўрачы, выкарыстоўваючы сусветны досвед, распрацавалі і некаторыя арыгінальныя рэкамендацыі. У прыватнасці, тое тычыцца лячэння скурных захворванняў і прымянення святлотэрапіі ў касметалогіі, ёсць айчыннымі распрацоўкі ў галіне хірургіі, гінекалогіі, метадыкі лячэння ў сферы стаматалогіі, артэпедычнай стаматалогіі, афтальмалогіі. Цяпер шмат беларускіх сем’яў — больш за 52 тысячы — карыстаюцца святлопрыборамі ў дамашніх умовах.

КОЛА СЯБРОЎ

Праз Афрыку — у свет душы

Кастусь Ладуцка

Кніга казак украінскага пісьмніка Міхайлы Слабашпіцкага выйшла па-беларуску

Усё шырэйшай становіцца прастора беларуска-украінскіх літаратурных зносін. На старонках беларускай літаратурна-мастацкай перыёдыкі з’яўляюцца новыя артыкулы пра стасункі дзвюх славянскіх літаратур, новыя пераклады ўкраінскай паэзіі, прозы. Галіна Тарасюк, Уладзімір Даніленка, Яраслава Паульчыка, Анаголь Дзімараў, Васіль Парцяк — іх творы ў апошні час з’явіліся на старонках часопіса “Полымя”, газеты “Літаратура і мастацтва”.

А ў Выдавецкім доме “Звязда”

пабачыла свет кніга казак прэзаіка Міхайлы Слабашпіцкага “Ці далёка да Афрыкі?”. Пад адной вокладкай — сем казак: “Ці далёка да Афрыкі?”, “Нашчадак тарпанаў”, “Слаўка і Жако”, “Папугай з асенняй галінкі”, “Дрэва на тратуары”, “Цінь-Цвірынь”, “Цінь-Цвірынь у запарку”.

Украінскі пісьмнік з чуйным слыхам пранікае ў дзіцячую псіхалогію, апісвае стасункі дзятвы з навакольным светам. Скажам, казка “Дрэва на тратуары” — пра ўсе выдаткі гарадской экалогіі, пра абьякаваць і чулаць людзей, якія часам зусім не заўважаюць плыні жыцця. Твор яшчэ раз нагадае, наколькі мы залежныя ад змен у прыродзе, ды, разам з тым, наколькі мы ўсе адказныя за наваколле, за прыроду, што патрабуе ўвагі і павагі.

“Нашчадак тарпанаў” — шчымы расповед пра любоў да жывёл. Сюжэт даволі просты: хлопчык прыязджае з горада ў вёску на ле-

таванне, пачынаецца яго сяброўства са старым канём. Малы ўспрымае жывёлу як сябра, непакоіцца станам “нашчадка тарпанаў”... А казка “Ці далёка да Афрыкі?” — сапраўдны ўрок любові да роднага і разам з тым павагі да чужога. Кніга казак Міхайлы Слабашпіцкага — вялікае віртуальнае падарожжа, спакойная школа асветніцтва і выхавання, пазбаўленая лішняй дыдактыкі.

Да знаёмства з М. Слабашпіцкім нагадаем: нарадзіўся ён у 1946 годзе. Закончыў факультэт журналістыкі Кіеўскага дзяржуніверсітэта. Працаваў рэдактарам аддзела крытыкі газеты “Літаратурна-Украіна”. З 1995 года — выканаўчы дырэктар Лігі ўкраінскіх мецэнатаў, дырэктар выдавецтва “Ярослав Вал”. З 2006 года — сакратар рады

Нацыянальнага саюза пісьмнікаў Украіны. Аўтар публіцыстычных, дакументальных, гістарычна-літаратурных твораў, аповесцяў і апавяданняў, адрасаваных дзецям. Вось некаторыя з яго кніг: “Поет із пекла (Тодось Осьмачка)” (за гэты твор ён адзначаны Нацыянальнай прэміяй імя Т. Шаўчэнкі за 2005 год), “Украінец, які відмовіўся бути бідным” (пра Пятра Яцька), “З голосу нашой Клію”, “Марія Башкірцева” (гэты раман быў перакладзены на рускую і французскую мовы), “Шо запісана в кнігу жыття. Михайло Коцюбинський та інші”. Міхайла Слабашпіцкі — лаўрэат літаратурных прэміяў імя Аляксандра Білецкага, Лесі Українкі, Алены Пчолкі, Міхайлы Кацюбінскага, братаў Лепкіх.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

“Матырынская спадчына” з Вушаччыны

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Галіна з энтузіязмам узялася за справу. Значную дапамогу пры стварэнні фальклорнага гурта адчувала з боку бабулі мужа: тая падказвала, якіх людзей можна запрасіць, чые песні паслухаць, у каго павучыцца манеры спявання, народнаму выканальніцкаму майстэрству. Давялося быць і арганізатарам, і тонкім псіхалагам: бабулі ж ніяк не хацелі выходзіць на сцэну! Як вядома, у беларусаў пры ўсёй павазе да старэйшых спрадвеку лічылі, што ў цэнтры ўвагі павінны знаходзіцца маладыя, ім трэба даваць дарогу. Ну а “ролі” людзей паважанага веку — на другім, як кажуць кіношнікі, плане: сядзець недзе збоку ды любавачца моладзю, якая спявае і танчыць. Але як быць, калі пераемнасць культурна-спеўных традыцый парушылася? Можна, варта ветэранам і прыклад маладзейшым паказаць? Галіна хадзіла па хатах — разам з добраахвотнай памочніцай Ірынай Дзмітрыеўнай. Як магла ўгаворвала пагэнцыяльных артыстак, прыводзіла прыклады. Прычым наведвацца ў некаторыя хаты даводзілася па шмат разоў.

Паступова сцяна недаверу танчэла. Патрохі пачаліся сходкі-спеўкі. Але праходзілі яны не ў Доме культуры. Каб не адрываць бабуль ад звыклага асяроддзя, Галіна Сяргееўна прыдумала “хатнія спеўкі”: запрашала бабуль на чайванне. Спачатку вяліся размовы пра жыццё-быццё, а потым гучалі і песні.

Калі нешта пачало атрымлівацца, сходкі тэя сталі называцца рэпетыцыямі. Іх ужо чакалі, да іх рыхтаваліся. А як нешта не атрымлівалася ды якая артыстка не магла своечасова прыйсці на рэпетыцыю, то гэта была ўжо для яе ледзь не трагедыя. Так, лічыць спадарыня Галіна, праяўлялася ў матырынскіх сялянках савецкая загартуўка: яны ж умелі працаваць і толькі за ідэю, “за палачку”-працадзень. І жанчына-арганізатар так павяла справу, што сталі самадзейныя артысткі лічыць калектыўныя спевы ўжо не толькі задавальненнем, прыемным баўленнем часу, але і грамадска значнаю працаю.

Спяваюць тое, што чулі з дзяцінства

Хто ж адгукнуўся першым на просьбы Галіны Рудзёнак? Спачатку самадзейнымі артысткамі ў новаствораным гурце сталі Зінаіда Аўласенка (яна, дарэчы, памерла зусім нядаўна: у ліпені), Ірына і Зінаіда Рудзёнак, Марыя і Ніна Шараг, Валянціна Шалак, Марыя Цісковіч, Лізавета Салаўёва, Александрына і Надзея Собаль, Ганна Холад. Ім аніколі не была чужою народная песня, якая на нашай Вушаччыне перадавалася з вуснаў у вусны, з пакалення ў пакаленне.

Гэтыя вясковыя працаўніцы-пявунні з дзяцінства чулі, як спявалі іх бабулі і дзядулі, іх бацькі, аднавяскоўцы, а потым і самі падключыліся да таго велічнага “хору”,

Жніво — пара прыгожая, спеўная, багатая

калі можна так сказаць. А ў тым хоры, дадам ад сябе, кожнаму з нас, пэўна, знойдзецца годнае месца: толькі ўпусці народную песню ў сваю душу.

Першы выступ гурта на публіцы з поспехам прайшоў у Матырынскім сельскім Доме культуры ў форме “Вясковых вячорак” зімою 1987-га. Пра тое, што рыхтуецца творчая імпрэза новага калектыву, паведамлялі афішы, навіну перадавалі сябрам-суседзям артысткі, а тэя — сваім знаёмым. Такое “сарафаннае радзіё” спрацавала выдатна: усе 220 пасадачных месцаў у актавай зале запоўніліся. Падстаўлялі дадатковыя крэслы, а некаторыя вяскоўцы глядзелі прадстаўленне і стоячы. Атрымалася яно, па словах Галіны Сяргееўны, вельмі яркім. Артысткі выйшлі на сцэну ў нацыянальных касцюмах і нават у лапцях. Гледачы ж потым, пасля канцэрта, казалі: “Вось усё на месцы: і кіраўнік, і артысты!”

Першы поспех усіх акрыліў. Наступнае выступленне было ўжо на раённым аглядзе-конкурсе: занялі там першае месца. Так і прыйшла да гурта “Матырынская спадчына” вядомасць, адкрыліся шляхі на іншыя канцэртныя пляцоўкі. І выступалі артысты з Матырына ўжо не толькі ў вёсцы,

але і за яе межамі. А ў канцы 87-га гурт запрасілі на Рэспубліканскае тэлебачанне: паўдзельнічаць у папулярнай на той час перадачы “Запрашаем на вячоркі” з абрадам “Жаніцьба Цярэшкі”. Што, дарэчы, было вельмі да месца, бо гэтая народная гульня праводзіцца якраз на Каляды.

Тэлебачанне, казалі б цяпер, раскруціла вясковы гурт. Прыйшла слава. Пазней матырынскія артысткі выступалі на “Славянскім базары ў Віцебску”. Пра іх творчасць былі сюжэты ва ўсебеларускіх тэлеперадачах “Крок”, “Паўстанак”. І абласное тэлебачанне аддало належнае талентам з глыбінкі: прадстаўляла “Матырынскую спадчыну” ў праекце “Беларусь — мая песня”.

Не з нот, а з голасу: аўтэнтычна

З гадамі пашыраўся рэпертуар гурта, адточвалася сцэнічнае майстэрства артыстак. Гурт запрашалі ўжо на розныя мерапрыемствы раённага, абласнога і рэспубліканскага ўзроўню. У 2002-м ён меў гонар выступаць на Рэспубліканскім свяце “Дажынкi” ў Полацку. Паступалі прапановы з розных устаноў: прыедзьце, паспявайце! І што важна:

Інтэрв’ю тэлежурналістам дае Аляксандра Рудзёнак

Песням не будзе канца

Самадзейным артыстам народнага фальклорнага гурта “Матырынская спадчына” з Вушаччыны вельмі прыемна сёння бачыць, што народнай творчасцю, яглыбіннымі каранямі не проста цікавяцца, а вельмі грунтоўна займаюцца маладыя людзі, прыгожыя хлопцы і дзяўчаты ва ўзросце да 20 гадоў. Прычым, расказала спадарыня Галіна, яны ўжо цяпер так спяваюць, што заслухаешся. Размаўляе Галіна Сяргееўна з такой моладзю ды радуецца: нашым песням не будзе канца! Яны будуць і надалей жыць, уплываць на свядомасць, пачуцці кожнага, хто іх пачуе. І якая ж гэта радасць для матырынскіх спявачак: бачыць, што праца, якой займаюцца яны без малага трыццаці гадоў, не марная, патрэбная для грамадства. Удалося захаваць пераемнасць традыцый. Сёння народная культура — запатрабаваная, і гурт “Матырынская спадчына” будзе мець працяг.

— Цяпер у нас ужо чацвёрты склад удзельнікаў, — здзівіла мяне прызнаннем Галіна Рудзёнак. — Гурт пастаянна абнаўляецца, бо, на жаль, сыходзяць з яго не толькі па стане здароўя: сыходзяць і з жыцця. Але, на шчасце, месцы тых, хто, як кажуць, даспяваў сваю песню, запаўняюць іншыя, больш маладыя артысткі, аматары фальклорнай творчасці. Першы прыток маладых сіл быў у нас яшчэ ў 1998 годзе. Цяпер у “Матырынскай спадчыне” спяваюць таксама Марыя Пракаповіч, Аляксандра і Наталія Рудзёнак, Соф’я Собаль, Аліна Федуківіч, Валянціна Шнітко.

Цяпер Галіна Рудзёнак працуе метадысткай па народнай творчасці ў Вушачкім раённым цэнтры культуры і народнай творчасці. Аднак не пакінула яна і свой гурт: застаецца яго кураатарам не толькі па новай пасадак, але і па сэрцы. Вельмі ўдзячная ўсім артыстам за іх працу, за творчасць. Бо гэта ж дзякуючы супольнай дзейнасці звычайныя, здавалася б, вясковыя жанчыны сталі вядомымі і ў раёне, і, напрыклад, нават у далёкім Санкт-Пецярбурзе. А пасля публікацыі ў “Голасе Радзімы”, мяркую, будуць запрашэнні на выступленні і з замежных беларускіх суполак, у якіх цэняць сапраўднае народнае мастацтва. Пра “Матырынскую спадчыну”, дарэчы, па-ранейшаму пішуць журналісты розных выданняў, вясковыя артысткі — гераніні шматлікіх тэле- і радыёперадач. Звесткі пра фальклорны гурт з Матырына ўнесены ў “Кнігу памяці Ушацкага раёна”, у энцыклапедыю “Культура Прыдзвіння”. Сама ж Галіна Рудзёнак абнадзеіла: “Пакуль мы запатрабаваныя — гурт “Матырынская спадчына” будзе спяваць, жыць, працаваць”.

Для публікацыі мне перадалі фотаздымкі з архіва гурта. Застаецца пажадаць усім яго самадзейным артыстам, маім дарагім зямлячкам: добрага здароўя і творчага даўгалецця!

Васіль Шалак, Ушацкі раён — Санкт-Пецярбург

Удзельніцы гурта (справа налева) Валянціна Шнітко, Марыя Пракаповіч і Аляксандра Рудзёнак

вялікі інтарэс да народнай творчасці праявілі спецыялісты з профільных вуну. У прыватнасці, у гурта “Матырынская спадчына” ўсталявалася даволі плённае супрацоўніцтва з Віцебскім дзяржаўным педуніверсітэтам імя П. М. Машэрава, Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў, Наваполацкім універсітэтам культуры.

Тут варта нагадаць, што ў цяперашняй практыцы ёсць так званы аўтэнтчны спосаб ці метады навучання студэнтаў. Гэта навучанне народным спевам не з нот, а з голасу, з аўдыё- і відэазапісаў. Але ж дзе браць тэя запісы? За аснову бяруцца жывыя галасы выканаўцаў, пераважна тых, што самі жывуць у глыбінцы і зберагаюць мясцовыя традыцыі фальклорных спеваў. Вось і плянулі спецыялістам гэтыя галасістыя жанчыны з Матырына. На базе гурта праходзілі рознага роду абласныя, заныльныя і раённыя семінары работнікаў устаноў культуры. Артысты ўдзельнічалі ў міжнароднай канферэнцыі “Спеўная этнічная Віцебшчына”. У 2014-м матырынцы наведалі Белдзяржуніверсітэт культуры і мастацтваў, дзе праходзіла міжнародная канферэнцыя “Аўтэнтчны фальклор і яго захаванне”. А яшчэ давалі майстар-клас на абласным семінары ў Наваполацку для метадыстаў па народнай творчасці.

Ізноў згадваю мінскіх студэнтаў на фестывалі “Славянскі кірмаш” у Санкт-Пецярбурзе. Для іх, як я даведаўся, мае землякі з Матырына паказвалі розныя абрады: “Жаніцьба Цярэшкі”, “Зажынкi”, “Дажынкi” ды іншыя. Прычым з адпаведнымі песнямі ды танцамі. Былі ў іх і сумесныя творчыя выступленні, ад якіх задавальненне атрымалі і вясковыя артысты, і мінскія студэнты, і гледачы.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Вяселле над Волгай

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мабыць, усім запомніцца і эмацыйны абрад выкупу нявесты — вясёлая дзея, што патрабуе ад жаніха цяжкіх выпрабаванняў, вытрымкі, а таксама розуму, спрыту і нават некаторых матэрыяльных выдаткаў, каб уз'яднацца з каханай. Быў і вясельны каравай, які, як вядома, сімвалізуе на беларускім вяселлі багацце і дабрабыт будучай сям'і, добрую долю і шчасце маладых. Нездарма і цяпер пышны каравай, які па форме нагадвае сонца, лічыцца наймагутным абрагэтам новай сям'і. Яшчэ ладзіліся абрады, што маюць будучы дабрабыт маладой сям'і — тут пастараліся шафер і шаферка. У ЗАГС, напрыклад, яны засталі на падлогу спачатку чырвоны пояс, затым паклалі на яго два медныя пятакі, зверху накрылі ўсё ручніком. На яго маладыя і ўсталі пад час урачыстасці, як і заведзена: нявеста злева ад жаніха. Былі на вяселлі і нашы танцы, а беларускія вясельныя песні хораша спявалі артысты вакальнага гурта "Каданс" абласной суполкі беларусаў.

Зарадзілася на гэтым вяселлі і новая традыцыя: маладыя пасадзілі бярозку каля Дома дружбы народаў. І было вырашана, што з яе пачнецца аляя. Дрэўцы будучы высаджваць маладыя і з іншых нацыянальных аб'яднанняў Самарскай вобласці пад час вясельных урачыстасцяў. Так што беларускае вяселле, можна сказаць, каранямі ўрастае ў самарскую зямлю. Яно адаптуецца да сучасных гарадскіх умоў і ў той жа час ладзіць повязь супляменнікаў з продкамі, якія цягам стагоддзяў адшліфавалі

Паводле беларускай традыцыі з вясельным караваем сустракаюць маладых іх бацькі

ды перадалі нам вясельныя абрады і звычаі як бяспечную духоўную спадчыну. Хочацца верыць, што такі духоўны абрагэ паспрыяе маладой сям'і, дапаможа Юліі з Георгіем будаваць шчаслівае сямейнае жыццё. Пра тое казалі ў сваіх пажаданнях і віншаваннях маладым усе госці беларускага вяселля.

Сваё віншаванне маладым даслаў і Пасол Беларусі ў Расіі Ігар Петрышэнка. У яго пасланні гаворыцца: "Паважаныя Юлія і Георгій! Дарагія маладыя! Шчыра і сардэчна віншую вас з цудоўнай падзеяй — Днём шлюбу —

зліццём разам двух кахаючых сэрцаў. Характэрна, што гэта адбываецца на аснове самабытнай беларускай культуры, багацейшых беларускіх вясельных звычаяў і абрадаў, у якіх знайшлі адлюстраванне формы сям'і і шлюбу, прававыя нормы, маральныя каштоўнасці ды ідэалы. Сёння вы запалілі сваю зорку сямейнага шчасця. Няхай жа яна ярка асвятляе ўвесь доўгі шлях вашага жыцця, няхай вашыя два пярсцёнкі будучы абрагэгам шчасця і дабрабыту. Беражыце святую любоў ад усіх нягод. Хай толькі радасць будзе ў вашым жыцці, а ва-

шыя сэрцы, сагрэтыя любоўю, няхай б'юцца ва ўнісон. Ад усяго сэрца жадаю вам сямейнай утульнасці, цяпла і радасці, кахаць, паважаць і ахоўваць адзін аднаго". Пасол выказаў маладым удзячнасць за іх уклад у захаванне і развіццё беларускай культуры, традыцый і звычаяў на самарскай зямлі.

Пажадаем і мы самарскім беларусам-маладажонам Юліі ды Георгію: жывіце ў каханні, шчасці, радасці і дастатку. Хай напоўніцца ваш дом смехам дзяцей, хай самабытная беларуская культура і надалей дапамагае вам годна ісці па жыцці.

ЛІНІЯ ЛЁСУ

Моцная сіла роду

Аляксей Церахаў нарадзіўся і ўвесь час жыве ў Расіі, аднак адчувае крэўную повязь з зямлёю продкаў-беларусаў

Некалькі гадоў таму ў Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага ўступіў Аляксей Максімавіч Церахаў. І адразу парадніўся з намі. Цяпер ён — адзін з найбольш актыўных членаў ІТБК, а на апошнім з'ездзе абраны і намеснікам старшыні суполкі. Жыццёвы шлях гэтага чалавека вельмі цікавы. Ён сведчыць: дзе б ні жылі беларусы, а сіла роду прыцягвае нас да зямлі продкаў надзвычай моцна.

Хоча Аляксей Максімавіч нарадзіўся ў вёсцы Уладзіміраўск Зімінскага раёна Іркуцкай вобласці, аднак карані ягонага роду — з былой Магілёўскай губерні. Як вядома, цяпер сібірскія беларусы — гэта часцей нашчадкі перасяленцаў якой-небудзь адной хвалі. А продкі Церахава трапілі ў Сібір з дзвюма хвалямі перасялення: дзед ягоны, Няфёд Сямёнавіч Церахаў, пераехаў пад час Стальпінскай рэформы — самага масавага перасялення беларусаў у Сібір. А бацька, Максім Няфёдавіч, падобна шматлікім раскулачаным беларусам, у 1929-м збег ад калектывізацыі. На сваёй новай радзіме ён ажаніўся з перасяленкай з Мінскай губерні — гэта

была Пелагея Пятроўна Бобрык. З часам гаспадарлівы, працавіты беларус зноў стаў на ногі, узначаліў калгас, а ў гады вайны быў узнагароджаны ордэнам Славы і медалём "За адвагу". Памёр у 1981 годзе, выхаваў чацвярых сыноў.

Як распавядае Аляксей Максімавіч, дзяцінства яго "прайшло ў выключна беларускім асяроддзі, аж да таго, што не толькі сям'я і аднавяскоўцы размаўлялі паміж сабой на беларускай мове, але нават і ў пачатковай школе настаўнікі не звярталі ўвагі на "няправільную" гаворку сваіх вучняў". Акрамя таго, сям'я падтрымлівала сувязі са сваякамі ў Беларусі: пісалі адзін аднаму лісты і нават ездзілі ў госці.

Ды з пераходам у сярэднюю школу, што ў суседнім сяле Філіпаўск, сітуацыя змянілася. Там стаўленне педагогаў да беларускай мовы было іншым — дзядей перавучвалі, прымушалі гаварыць у адпаведнасці з нормамі рускай мовы. Тое ж самае было і ў Зіме, дзе ў 1962-м юнак з сярэбраным медалём закончыў ІІ класаў, пасля паступіў на юрфак Іркуцкага дзяржуніверсітэта. Праз два гады быў прызваны ў войска, пасля службы паступіў у Літаратурны інстытут імя М. Горкага ў Маскве і адначасова — у Маскоўскі філіял юрыдычнага

завочнага навучання пры Акадэміі МУС СССР. Цяга да сваіх каранёў, аднак, заставалася моцнаю, і пад час вучобы ў Літінстытуце хлопец два гады наведваў курс па беларускай літаратуры. Асабліва палюбіў вершы Максіма Багдановіча.

Пасля вучобы Церахаў 20 гадоў служыў у структурах МУС у Маскоўскай вобласці, 10 гадоў — на Байкала-Амурскай магістралі, а ў 1992-м вярнуўся ў Іркуцк, дзе і працягваў актыўна працаваць да 2013 года. У прыватнасці, у гэтым горадзе Аляксей Максімавіч быў гендырэктарам навукова-вытворчага аб'яднання "Байкал-Усход", кіраўніком тэрытарыяльнага органа Дзяржжамітэта па развіцці поўначы па Іркуцкай вобласці, начальнікам аднаго з падраздзяленняў Галоўнага ўпраўлення ўнутраных спраў вобласці, дарадцам начальніка Усходне-Сібірскага інстытута МУС. Напружаная праца, вялікая адказнасць. Вось і не хапала часу, каб даследаваць гісторыю сям'і, глыбей вывучаць беларускую гісторыю і культуру. Часу было хіба на чытанне, і сярод любімых аўтараў беларуса заўсёды былі Васіль Быкаў, Ігар Шклярэўскі.

І вось у Аляксея Максімавіча з'явілася больш вольнага часу, каб умацаваць повязь з беларускім сваім

родам. Двойчы, у 2011-м і 2013-м, ён пабываў у Беларусі. Наведаў пры тым і паўднёвую частку Гомельшчыны: адкуль сто гадоў таму перасяліліся ў Сібір ягоныя продкі. У тым рэгіёне — цэлы шэраг вёсак з сугучнымі назвамі: Церахавічы, Церахі, Цяруха, Церахоўка ды іншыя. І жыве ў іх шмат Церахавых. Удалося госцю адшукаць і некаторых сваякоў: у Беларусі жывуць яго стрыечная сястра, траюрадныя браты.

У нашай суполцы Аляксей Максімавіч — свой чалавек. Шчыры патрыёт, адданы беларускай справе энтузіяст. Ён старанна вывучае беларускую гісторыю, наведвае разам з жонкаю амаль усе імпрэзы, якія часта праводзяцца ІТБК. З задавальненнем танцуе, у курсе падзей грамадска-палітычнага жыцця Беларусі. А нацыянальны строй Аляксея Максімавіча — адзін з найбольш поўных сярод строяў актывістаў суполкі. З асабліваю ўвагаю ставіцца Аляксей Максімавіч да беларускай мовы, якую ведаў з дзяцінства.

Аляксей Максімавіч яшчэ і член Савета ветэранаў Усходняй Сібіры, член Грамадскай палаты Іркуцкай вобласці, член Зімінска-Саянскага зямляцтва (значную частку якога, дарэчы, складаюць беларусы!). Наш супляменнік — ветэран працы,

ВЕСТКІ

Марка ў гонар першадрукара

Іван Іванаў

Вестка пра тое, што сёлета адзначаецца юбілей Францыска Скарыны, ідзе з паштовымі адпраўленнямі па ўсім свеце

Як вядома, даследчыкі схіляюцца да думкі: год нараджэння вялікага палачаніна — 1490-ы. У сувязі з гэтым сёлета Міністэрства сувязі ды інфарматызацыі Беларусі выпусціла ў абарачэнне паштовы блок "525 гадоў з дня нараджэння Францыска Скарыны". Асновай блока, які выканаў мастак Іван Лукін, стаў партрэт беларускага і ўсходнеславянскага першадрукара і тэкст з ягонай вядомай прадмовы да кнігі "Юдифь".

Варта адзначыць: беларуская пошта супольна працуе цяпер у справе папулярызацыі культурнай спадчыны Беларусі з Нацыянальнай бібліятэкай. І падобны праект — ужо традыцыйны. Так, калі адзначаліся 75-, 80- і 90-годдзе Нацыянальнай бібліятэкі (апошнія — у 2012 годзе), у паштовы зварот паступалі адпаведныя маркіраваныя канверты. А 7 верасня 1997 года былі выпушчаныя 4 маркі, прысвечаныя 480-годдзю беларускага кнігадрукавання. На марках адлюстраваны Полацкі, Кракаўскі, Пражскі ды Віленскі перьяды жыцця Францыска Скарыны.

Чарговы выпуск паштовай маркі, прысвечанай беларускаму першадрукару, ужо займае годнае месца ў філатэлістычных калекцыях. Маркі купляюць і турысты з іншых краін — як выдатны і арыгінальны сувенір з Беларусі.

Аляксей Церахаў

мае статус "Дзіця вайны", шматлікія ўзнагароды — як ведамасныя, так і грамадскія. Сярод іх — медалі "За бездакорную службу ў органах МУС" І, ІІ, ІІІ ступеняў, медаль Жукава, медаль "За адвагу на пажары". А род Церахавых прадаўжаецца ў ягоных нашчадках: дачка, трое ўнукаў, праўнучка.

Апавядаў мне Аляксей Максімавіч пра сваё жыццё на рускай мове, а завяршыў такімі словамі па-беларуску: "Кожны сумленны чалавек павінен зрабіць што-небудзь для сваёй Бацькаўшчыны". То спадзяемся, Аляксей Максімавіч, што мы яшчэ шмат сумесна зробім на яе карысць.

Аляксей Кухта, г. Іркуцк

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Советская Белоруссия».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golos_radzimy@tut.by

Аб'ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1920, Заказ: 1241

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх

друкуюцца на старонках "Голасу Радзімы", могуць не супадаць.

© "Голас Радзімы", 2015